

The logo for Danas.rs, featuring the word "Danas" in a bold, blue, sans-serif font, followed by ".rs" in a smaller, lighter blue font. Below the text is a faint, light blue reflection of the logo.

Sve češće, a naročito nakon okončanih izbora za nacionalne savete nacionalnih manjina, u javnosti se čuje da je potrebno „depolitizovati“, „departizovati“ nacionalne savete nacionalnih manjina i potom se predano posvetiti integraciji nacionalnih manjina u društvo. I jedno i drugo nije sporno i nije nova tema na multikulturalnoj agendi Srbije. Sporno je što ih nije moguće ostvariti bez složenih političkih i društvenih promena.

Trebalo bi imati u vidu to da je srbijansko društvo „partokratsko“ i da su političke stranke zauzele mnoge društvene i javne sfere u kojima im, po prirodi stvari, nije mesto. Po tome nacionalni saveti nisu izuzetak, uticaj političkih stranaka na njihov rad ne samo što je prekomeran već je i neprimeren, ali nepravedno je da se na primeru nacionalnih manjina, odnosno njihovih samouprava, počne sa suštinskom osvajanjem demokratije u Srbiji. U redu za „depatizaciju“ pre njih čekaju: javna administracija, javna preduzeća, javni fondovi, spisak je dugačak. Čak ukoliko se država upusti u to da izmenama Zakona o nacionalnim savetima onemogući političkim strankama da ističu liste kandidata prilikom izbora za nacionalne savete to još uvek ne znači da je „departizacija“ instituta manjinske samouprave moguća. Šta više, jasno je da je nije moguće postići samo na osnovu formalnih izmena Zakona, jer u većinu nacionalnih saveta, čiji mandat je počeo prošlog meseca, izabrani su ljudi koji imaju snažan, upečatljiv identitet u političkom životu Srbije. Prirodno je da će oni svoju pregovaračku poziciju u političkom životu jačati i preko nacionalnih saveta u koje su izabrani voljom sunarodnika.

Željenu „departizaciju“ moguće je ostvariti samo ukoliko se prethodno reše još dve „crne rupe“ srbijanske nemošte politike multikulturalnosti. Prvo je delotvorno učešće nacionalnih manjina u političkom životu Srbije, a drugo zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u javnim službama. Princip „prirodnog praga“ na osnovu kojih se raspodeljuju mandati strankama nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini dogovoren je nakon parlamentarnih izbora 2006. godine na kojima stranke nacionalnih manjina nisu dobile ni jedan mandat. Dogovor koji

odgovara s jedne strane „većinskim“ parlamentarnim političkim strankama, a s druge strane dobro organizovanim političkim strankama brojnih i teritorijalno homogeno nastanjenih nacionalnih manjina je postignut između tih političkih stranaka. Izostala je stručna javna rasprava i pronalaženje najboljeg i pravičnog rešenja za sve. Insistirajući na kvazi legalizaciji i kvazi legitimizaciji političkog učešća nacionalnih manjina država je zanemarila činjenicu da ukoliko postoji pravo na ekskluzivnu političku participaciju onda ono mora da bude najdostupnije onima koji su najslabiji u društvenoj hijerarhiji. To je pitanje društvene etike.

Tek otvaranjem tog kanala, odnosno omogućavanjem delotvornog političkog učešća nacionalnih manjina u političkom životu smanjiće se njihov interes za političkim delovanjem kroz nacionalne savete. Druga poluga „departizacije“ nacionalnih saveta je donošenje jasnih propisa na osnovu kojih se pripadnici nacionalnih manjina mogu zaposliti javnim službama, odnosno vođenje računa o ustavnoj i zakonskoj obavezi da se obezbedi ravnomerno učešće pripadnika nacionalnih manjina u radu javnih organa. Jasna pravila igre koja uređuju način na koji pripadnici nacionalnih manjina imaju prednost prilikom zapošljavanja na određenom broju radnih mesta u javnim službama smanjiće „ličnu interesnu“ vezanost građana za političke stranke.

Ukoliko tok promena nepisane strategije multikulturalnosti u obzir uzme ove probleme moguća je postepena departizacija nacionalni saveta. Rešenja koja dovode do trenutnih kvalitativnih društvenih promena nisu moguća. Takva brza rešenja su napravila štetu koju valja ispravljati.

Drugi strateški princip koji zamagljuje problem jeste pitanje integracije manjina koju punim plućima zagovara država uz pomoć različitih glasnogovornika. Integracija da, ali u šta? Kakvo je to društvo u koje manjine treba integrisati – etnička distanca je jednako izražena ili je tek neki promil niža nego tokom „etnocentričnih devedesetih“; u uslovima inkluzije u obrazovanju postigli smo suprotno – etnički ekskluzivne škole i podvajanje mladih, razvijen je i legalizovan model segregativne multikulturalnosti. Dakle, ako dobro shvatam politika integracije manjina će se odvijati u uslovima njihove društvene segragacije!? Sumnjam da je to moguće.

Sumnjam da je moguća i kritika politike multikulturalnosti u Srbiji iz jednostavnog razloga – takva politika nikada nije jasno definisana i osmišljena. Da je osmišljena, Narodna skupština bi se jasno izjasnila o strategiji multikulturalnosti u Srbiji, Vlada bi donela strategiju razvoja kulture, javna uprava bi znala kako da upravlja multietničnosti... Najzad, ne zaboravimo, Srbija nikada nije donela Zakon o nacionalnim manjinama. Zakon preuzet iz pravnog sistema SR Jugoslavije je davno trebalo zameniti propisom usklađenim sa prirodom multietničnosti Srbije. Umesto takvog Zakona donet je niz drugih međusobno neusklađenih propisa kojima je trebalo urediti različita pitanja multietničnosti. Problem sa njima je što oni ne predstavljaju celinu, što nisu

smešteni u paradigmu iz koje crpe jedinstvenu vrednosnu orijentaciju. Dok se to ne postigne priča o integraciji je još jedno „potemkinovo selo“ nemušte politike multikulturalnosti.

dr Goran Bašić

Centar za istraživanje etniciteta/Mreža za interkulturalnost

http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/terazije/potemkinovo_selo_nemuste_politike_multikulturalnosti.14.html?news_id=294038